

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

- N. IORGA. — Împrejurări Bucovinene.
EUGEN CIUCHI. — Cîntec.
T. CERCEL. — Nevoiași.
ST. O. IOSIF. — Daine din Litvania : Dor de mamă, Privighetoarea.
VASILE POP. — Norocul (schiță).
N. IORGA. — Sint eū calomniatorul colegului mîeu Gr. G. Tocilescu ?
SC. — Bibliografie.
RED. — Răspunsuri. — Avis.

REDACTIA ADMINISTRATIUA :
STRADA CASINA LA NO. 3, (Hotel Union)
BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an

Numărul 20 bani

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
a ă apărut:

Biblioteca Populară „Minerva“

15 Bani Numărul

- No. 1, 2 și 3. — Istoria populară a Românilor.
4. — Cântarea României.
5. — Istoria populară a Literat. Române.
6. — Revoluția lui Tudor Vladimirescu.
7. — Pierderea Basarabiei.
8. — Unirea Princip. și Domnia lui Cuza.
9. — Mihail Kogălniceanu.
10. — Vasile Alexandri.
11. — Ștefan-cel-Mare.
12—13. — Mihail Viteazul.
14. — Revoluția lui Horia.
15. — Răpirea Bucovinei.
16. — Cum să ne creștem copii.
17. — Păstrarea sănătății.
18. — Ce să cetim.
19. — 10 Mai.
20—22 Războiul pentru neatârnaire.

A APĂRUT :

In Editura Institutului de Arte
Grafice și Editură
„MINERVA“
=București, Strada Regală, 6=

Calendarul Minervei

PE

Anul 1904

Acest calendar este cel mai util și frumos calendar românesc.— Materia literară este aleasă cu cea mai mare îngrijire și ilustrațiunile sunt de o incontestabilă frumusețe artistică.— Printre ilustrațiuni sunt o mulțime de reproduceri după cele mai frumoase aquaforturi ale ilustrului artist TH. AMAN. Afară de acestea un tablou colorat de o mare valoare artistică și un alt tablou reprezentând portretul M. S. Regelui artistic executat.

Prețul: Lei 1.25

De vîndare la toate librăriile din țară
Deposit general: la Inst. de Arte Grafice Minerva, București

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
a ă apărut :

Biblioteca Scriitorilor Români

Conținând :

- V. ALEXANDRI: Opere complete. — Vol. I. Poesii
Leï 1.50
- N. BALCESCU: Opere complete. — Istoria Românilor
sub Mihaiü-Viteazul . . . . . Leï 1.50
- P. ISPIRESCU: Opere complete. — Legende sau Bas-
mele Românilor . . . . . Leï 1.50
- N. FILIMON: Opere complete. — Ciocoi vechi și noui.
Leï 1.50
- GR. ALEXANDRESCU: Opere complete. — Poesii ș
Prozã. . . . . Leï 1.25
- M. EMINESCU: Poesii Postume. . . . . Leï 1.—
- M. EMINESCU: Opere complete.—Literaturã popularã.
Leï 1.50
- V. ALEXANDRI Opere complete. — Vol II. Teatru
Leï 1.50
- V. ALEXANDRI Opere complete. — Vol III. Teatru
Leï 1.50
- ION CREANGA : Opere complete. — Literaturã po-
pularã . . . . . Leï 1.50
- N. IORGA : Cuvinte Adevãrate. . . . . Leï 2.50

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

ÎMPREJURĂRI BUCOVINENE

Acum mai bine de un an fusese o bucurie generală cind s'a auzit că partidele politice românești din Bucovina s'au înțeles în sfârșit pentru a duce împreună o luptă care era menită să păstreze provinciei vechiul ei caracter național. Încă o veste bună venise odată cu aceasta: coaliția neînțeleasă a celorlalte naționalități contra Românilor încetase. Poloni, Armenii, Germanii, cari nu pot să aibă nici un interes la desfacerea neîntârziată a Austriei, cu atit mai puțin să aducă apă la moara distrugătoare a Rușilor, lăsase în sfârșit în izolarea lor răufăcătoare pe Ruteni, — Ruși mici cu poște mari, Ruși barbari cu ținte lămurite împotriva civilizației de ieri — cea « moldovenească » — și civilizației de astăzi — cea austriacă (fie și austro-evreiască).

Dar frumoasa zină a împăcării, *Astraea redux*, nu s'a găsit bine în mediul îngust, destul de învechit și foarte murdar al Cernăuților de Evrei și funcționari. Aierul închis, înnegurat de fumul greu al țigărilor de slujbași fără ocupație, de miasmele miseriei semitice nu i-a priit. Și în locul ei stăpânește astăzi în larg Discordia, iazma care n'are pretenții și-și recunoaște locul ori-unde.

Pentru a aduce schimbările triste din ultimul timp, pentru a pune iarăși, în presă și în micul parlament dietal, pe Români în fața Românilor, pentru a-i face să se sfășie în alegeri, pentru toate acestea au lucrat două cauze generale și un fapt particular, al cărui rol n'a fost cel mai mic.

Bucovina a fost o pradă dulce pentru cine ni-a luat-o, dar e o țară din cele mai mărunte ale monarhiei vecine. Oamenii de însemnătate și conducere sint de tot puțin și se văd prea des pentru ca să se înțeleagă bine. Vorba spusă în intimitate zboară abia pentru ca să ajungă la urechia celui ce poate fi jignit de dinsa. Ori-ce fapte din viața privată a fiecăruia cîștigă imediat o notorietate în acest locușor frămîntat de patimi pînditoare, în care fieștecine vede aproape fără voie ce se petrece în casa celuiilalt. Pentru ca să aibă

cineva o viață politică în adevăr curată, sănătoasă, *impersonală*, trebuie putința vântului puternic al idealului care și el cere loc ca să-și desfășure aripile purificatoare.

Mai departe, Bucovina țeranilor, așa cum scad ei în număr în tabăra noastră, e prea românească încă pentru ca ea să nu provoace neapărat alcătuirea unui partid național, unui partid *conservator* în ceia ce privește neamul cu întâietate în provincie. În fruntea acestui partid stau firește nobilii—mazilii înnoilați de Austria în forme occidentale—, și, numai în al doilea rând—fiindcă Bucovina e în Austria și Austria nu poate fi decît dinastică și feudală — cărturari, funcționari, învățători, preoți.

Nici unul din aceste elemente nu e însă în stare să vadă în față toată greutatea primejdioasă a problemelor, să se oprească, măcar în intimitatea gândului lor, la soluțiile eroice către care ducă cercetarea îndrăzneată a situațiilor. În unele împrejurări, anumite virtuți cavalierești pot să ajungă piedeci și lanțuri. Și lângă greutatea acestora atîrnă altele: lanțuri de clasă, lanțuri de cultură, lanțuri de relații personale cu oameni mari din alte părți, care nu sînt de loc ale noastre, de aici. De unde vine că silințele sînt stingace, slabe, și din mijlocul acestei lupte înfrîinate se aud mai mult sunetele piedecilor, decît sănătoasele cîntece prin care se chiamă un viitor mai bun.

Austria e feudală și Bucovina face și ea ce poate în același sens. Boierii au nume, hirtii de întărire ale Domnilor Moldovei și diplome ale Împăratului Austriei; ei au moșii, ei au cluburi de înfrățire de clasă, ei au privilegiile politice și tradiția pentru a li păstra locul din frunte cu orî-ce prilej. În Austria însă s'au înjghebat pretutindeni partide populare, și tendințe de acest fel n'au lipsit nici în Bucovina. Cutare ambiție, cutare talent s'a lovit de zidul de apărare al boierimii și a socotit că, atunci cînd primejdia morții plutește asupra tuturor, asupra poporului romin, asupra ideii românești în Bucovina, lucrul cel mai de folos și mai aducător de glorie e să se încerce distrugerea acestui zid care isolează o minoritate de marea mulțime muncitoare și nenorocită.

*

Revoltații, cu toate însușirile lor, erau însă o minoritate, și cu toate mijloacele necivilisate pe care noua tradiție a băncilor fărîmate, podelelor tocate cu picioarele, injuriilor de circiumă țigănească, strigătelor de fiare și pumnilor schimbați l-a dat în monarhia austro-ungară minorităților, ei trebuiau să se aștepte la o înfrîngere sigură, cînd s'ar lupta în alegeri cu boierii respectați și avînd puternice mijloace de a înfrîngi.

Trebuia o cale nouă, o cale pe de lături, prin hăgașuri și mocirle, unde nu se aventurează orî-cine. Pentru ca să se încerce pe dînsa, ducînd pe alții după sine, s'a găsit un om de o cultură întinsă, de serioase cunoștințe speciale în economia politică și știința administrativă, un om vorbăreț și fără frică, d. Aurel Onciul, până dăunăzi prefect și director de societăți de asigurare. D. Onciul a îndrăznit, pentru triumful politicii pe care de mult timp o credea cea mai bună, cea ce nu îndrăznise nimeni până la dînsul, dintre oamenii din popor ce rîvniau jilțurile boerilor: el a călcat în picioare idealul național, a întins mîna Rutenilor și a întetit țerănimea la războiul în alegeri pe tema urii de clasă.

Rutenii, căroră d. Onciul li descoperise o vechime care mergea până la Ștefan-cel-Mare și o nevinovăție albă ca hîrtia pe care d-sa tipăria «Privitorul», au întins bucuros și ei rustica lor labă muscălească. Se descoperise în sfîrșit un nou punct comun pentru înfrățirea ruso-romînă: până mai ieri fusese ortodoxia, sfînta pravoslavie în puterea căreia oamenii cu lungi cruci fățarnice pot mîncea neamurile proaste; acum era — și Rutenii uniți puteau acum să cheme pe «fratele» romîn — sentimentalismul socialist. La luptă împreună contra exploatatorilor, iar strigătul de raliare să iasă din două limbi ca șuierul amenințător al viperei.

Și bietul țeran romîn, furat de Evreul stăpîn, ingenunchiat de toate neamurile ce mișună în Bucovina, tratat cu toată vitregia de un Stat care nu ține de loc să-l păstreze, ascultă și acum, cum a ascultat totdeauna, în buna lui credință de copil, de proorocul cel mai nou.

Atunci, în dietă, ostilitățile începură, vrednice de Viena și de Pesta zilelor de obstrucție grosolană. Împotriva partidului național și șefului său se scotociră manuscripte de redacție, mărturisiri de *quidam*, se întrebuiță frica Evreilor exploatatori de instinctele răzbunătoare ale maselor creștine. Partea civilisată din dietă trebuie să plece în huiduirile teroriștilor anti-naționali.

Anarchia politică tronează acum la Cernăuți. Mîne, o nouă statistică implacabilă va constata încă o scădere a proporției Romînilor față de Ruteni. Legăturile cu noi — d. Onciul a insultat de repețite ori, într'un ton neauzit, bătrînețele venerate ale d-lui Maiorescu — vor slăbi și mai mult. Unii oameni se vor ridica sus-sus. Iar administrația va duce în liniște «munca» sa zilnică de biuroū, în conștiința fericită că salvează civilizația... pentru vecinul de la Răsărit!

N. IORGA

CÎNTEC

Se clatin cei doi plopî
În preajma casei tale ;
Din frunza lor, un cînt
Răsună plin de jale.

Și par'că'n cîntul lor
Ar zice cătră mine :
«Pe-aici, adus de dor,
Zădarnic vii, străine!..»

EUGEN CIUCHI.

NEVOIAȘI

Săraci lipiți. omul, nevasta și cu trei copii stau cu chirie într'o dărimătură din fundul unei curți pline de buruieni, la mahala. Pereții casei burdușiți, crăpați și cu tencuiala mîncată de apă la temelii, pe dinafară, acoperișul de șită pleostit, cîrpit cu table ruginite, peticit cu mușchiu verde, streășina bearcă, fereastra mică și lipită la unul din ochiuri cu jurnal, dau locuinței acesteia o'nfățișare care te umple de tristeță și de milă, ca vederea unei cerșetoare bătrine. Aceasta nu împiedică pe proprietar de a lua regulat la capul lunii chiria înaintea, o pîesă de cinci lei. Drept e că omul plătește foncieră pentru acea dărimătură. Casele vechi nu sunt scutite de bir ca oamenii neputincioși. Chiriașii sunt săraci dar cinstiți. Cînd a venit proprietarul la'ntii de «Brumar-ăl-mare» pentru chirie 'nainte, ei s'a'u făcut luntre și punte, a'u scos pîesa din lacră și i-a'u dat-o. — Ei păstrează totdeauna pentru asemenea ocazie o «para» mare, ca nu cum-va, ispitindu-se, s'o schimbe și să rămiie litros. — Proprietarul, om bun de feiul lui, i-a căit de sărăcia lor, s'a uîtat cu băgare de seamă la monedă înaintea de-a o viri în punga de zălișoare cu inel la mijloc, dar s'a cam supărat cînd chiriașul, pus la cale de nevestă, a'ndrăznit să ceară oare-care reparații.

— De, taman ca ăla, zisese sirmanul, om ești, nu ești cîine, și

uite am copii și sintem în gura iernii; și ce te faci într'o cocioabă în care te plouă pe urechi?

— Bine domnule, plătești, nu zic; dar'ce? Pentru-o piesă pe lună să mai ceri și reparații, prea e prea. Că, gîndește-te și dumneata, cînd te-apuci, s'adună aia, s'adună ailantă, și te pomenești, uite, vezi, casa mea nu zici că m'a dus la patru poli d'am mai scos-o și eî la lumină?

Și-a fost omul cu atit. Nu zău, e și sec de noroc omul ăsta. Dar el s'a ursat cu nevoia și o ducea tîriș-grăpiș innainte, fără să se plingă cuiva. Dimineața își pune și el biet, la o cărucioară cu hulube, măgarul—atita procopseală are,—și pleacă la piață în căraușie. Seara, se întoarce înopțat, dar spor la el nu se vede. Dimpotrivă de la o vreme i se croise rău. Mai ales de cînd cu șiretenia cu proprietarul, să ne ierte Dumnezeu, era o piață; nu călca în casa săracului fără să se întimple în urmă răutăți. Așa, de la capul lui Brumar, sirmanul om se întorcea seara acasă cu gologani mai puț ni din ce în ce. Într'o Lună, după ce tremurase toată ziua'n ploaie, venind acasă trist, zice nevastei:

— Măi nevastă, mîine dac'o fi vremea tot așa împotrivă, nu mai mă duc; m'a rebegit frigul, și nu mî-e de mine cît mî-e de măgar; l'a făcut ploaia ciuciulete și mî-e că rămii și fără dobitocu-ăsta.

— Fă cum vrei, dar să vedem ce-om da la aste guri flămînde! Că eî m'am dus la cocoana să-î cer ce-va de lucru și-a zis că n'are; mî-a dat doi bani ca la o miloagă de-mî crăpa obrazu de rușine, și pă urmă mî-a dat drumul; așa să știi, mare omule!

De trei zile plouă într'una. Șanțulețul de sub streășina bearcă de șiță a dărimăturii s'a adincit și s'a lățit de picătură. Omul n'a mai putut pune măgarul la cărucioara cu hulube să meargă la piață în căraușie și a șezut în sinul friguros al familiei sale cu soția dimpreună. Nicî o nădejde de sobă sau cărbuni. El stă toată ziua trîntit în pat într'o rină și păfăe la fumuri albăstrui, că, după toată sărăcia, fumează și pîrdalnicul de tutun, — p'al negru. Nevasta cirpește în tăcere ba sdreanța aia, ba pe ailaltă, iar copiii se țin gae unul de altul, se sbeguesc, rid, plîng și tac singuri, pornesc din nou prin casă și din cînd în cînd își adună căpșoarele lingă mustățile afumate, răsucite lung în lături ale tatălui lor. El, cufundat în gînduri și grijă, șade lemn, pe cînd ploaia și vîntul șueră afară și adierî reci vin de prin crăpăturile peretelui și de la fereastra șubredă, ca și cum casa s'ar înflora de nevoia ce adăpostește în sinul ei.

De trei nopți se odihnește omul sărman, fără să se fi ostenit ziua. Se perpelește pînă despre ziuă și abia poate s'adoarmă preț d'un

somn. În noaptea din urmă, cînd a eșit cu ipingeaua pe umeri și cu botini în picioare, ca să mai dea măgarului ceva, era cerul îmbrebenat de stele și nici un fir de nor, decî dimineața avea să plece la piață. Intră 'n casă friguros și curînd îl fură somnul. Dulcea nădejde îl făcu să doarmă sdravăn. Cînd se deșteptă, lumina zorilor albă la geamuri. Se îmbracă binișor, se uită la nevastă și la copii, care dormiau îmbrățișați răsufînd des și ușor și iese să gătească de plecare căruța. Deschizînd ușa îi năvălește 'n față aerul rece și aude deșteptarea depărtată a tirgului. Noaptea senină și rece făcuse să se lase bruma pretutîndeni. Mai ales erau argintuite buruienile de pe maîdanul curții, lipan, ștevie, căpriță, încilcite și crescute clădării pe lingă gropi, pîetre și birne. Omul desleagă fluierînd măgarul de sub un șopron pus într'un peș, apoi l-aduce tîrîndu-l de căpăstru și țînînd o mîină 'n buzunar. Animalul intră singur între brațele de lemn cîulînd urechile cu un aer resemnat și ca pătruns de misiunea lui.

«Stăi, Picăule! Primește, Picăule!» Rînd pe rînd îi pune hamul de ștreang și-i ridică brațele hulubelor pînă 'n dreptul pieptului.

Acum focul răsăritului alungase toate stelele. Era alba cea mare. Să zăbovească el pînă'n vremea asta, după ce că trei zile nu făcuse nimic! Mai avea de uns cu păcură osiile. Trage roatele una cite una spre capătul osiei opintindu-se cu umărul în loitră și mînjește cu pămătuful ce picura de la doniță pînă pe căpățîna roții.

Ușa casei se deschide atunci largă și iese pe fugă cu capul gol copilul cel mai mic pierdut pînă 'n glesne într'o haină de dimie a lui tată-său.

— Und' te duci, und' te duci! Vin' la mama. vin că țî-e frig, nebunaticule!

Dar copilul o ia cu pas mărunt pe maîdan, fuge un peticuț, se 'ncurcă 'n haină și cade cu brațele 'ntinse pe buruienile brumate, dînd drumul plinsului. Mă-sa îl ajunge, îl ia 'n brațe cu totul și aleargă cu el spre ușa casei. Aici dă cu ochii de cei-l'alți doi, sgriburiți, murdari pe obraz și cu ochii sticînd cînd după fratele lor moșmondit în haină, de unde-î ieșeau numai suspinele, cînd spre pe-retele din dos al casei vecine... De acolo ieșea fum printr'un coș de burlan.

— Mamă, etă fum!

— Intrați în casă, ghiavolilor!

— Etă mamă, ia!

Femeea întoarse ochii, și omul care era tocmai gata făcu tot așa. Fumul ieșea gros, alburii din brațul negru și suind pe lingă zid drept

în sus se reslira de-asupra acoperișului pe fundul azuriu al cerului luminat de soarele portocaliu al dimineții. Acolo înăuntru, ce cald și bine trebuia să fie, pe cînd la ei tir în casă, tir afară, tot ghețarie! Femea trase cu coada ochiului spre bărbat-său care se sui în căruță cu capul în piept ca și cînd i-ar fi fost rușine. Curînd porni pe Picîu cu fișca, pe cînd nevasta se stringea cu copiii în casă.

T. CERCEL.

DAÎNE DIN LITVANIA

Dor de mamă

Și cînd mă scol de dimineață
De 'mi spăl cu rouă ochii mei,
Mindruța-i galbenă la față
Și plînși sînt ochisorii ei.

«Mindruțo, pentru ce plîngi, dragă?
Ți s'a urit de casa mea?
De ce suspini tu noaptea 'ntreagă?
Ești supărată de ceva?»

«Și chiar de nu sînt supărată,
De dor, bădiță, mă usuc;
Dă'mi drumul numai înc'odată
Acas' la mama să mă duc».

«Dar pân' la casa mamei tale,
Mindruțo, cum o să te duci?
Răsuri și maci crescură'n cale
Și nu știi încotro s'apuci.»

«Ruga-mă-voiu de flori cu jale
Ca să 'mi arate drumul lung,
Și ele mă-or deschide cale
Și la măicuța tot ajung!»

Privighetoarea

De ce tinjești nemîngăiată,
Drăguța mea privighetoare?
De ce cîntarea-ți fermecată
Nu mai răsună 'n luncă oare?

«Cum mi-aș cînta de-acuma dorul
Și n'aș fi tristă, cînd păstorii
Îmi dărîmară cuibușorul
Și 'mi omorîră puișorii?»

În fie-care dimineată
Plugarul năcăjit îmi zice
Că peste noapte, ca o hoată,
I-aș fi luat, din holdă, spice.

Cînd eū stăteam cuminte 'n lunca
Privind la toate liniștită,
Și mî-am durat, cu multă muncă,
Un cuib la umbră de răchită.

Și mă rugam întotdeauna,
La Cel-a-toate-țiitorul,
Să poarte grijă, ca furtuna
Să nu-mi sfărîme cuibușorul!»

ST. O. IOSRE.

NOROCUL

— De ce ești trist, dragă prietene. Spune-mi, poate sta în puterea mea să te ajut.

— Nu dragă; nu mă poți ajuta. Dar dacă ții să afli, iată pe scurt cauza tristeții mele:

«Eram în gară și priveam geamurile vagoanelor, cu aerul plictisit al unui bucureștean condamnat de soartă să stea în provincie, cînd de o dată tresării, și rămăseii cu ochii holbați de mirare spre tren: în pervazul geamului un cap de o frumusețe ideală, un cap de blondă cu ochii albaștri, obrazul rumen, oval, și guriță minunată, se arătase surizînd.

Știi cit de serios sînt în privința frumusețelor, și cit de retras am trăit de gălăgioșii noștri amici. Am o soră și o mamă de susținut.

Sora mea e de 15 ani, mama de 50. A trebuit să renunț la multe lucruri, visuri, planuri și altele, spre a putea ajuta casa, așa că a trebuit de timpuriu să fiu un fel de «sprijin» al familiei.

Ei, ce-î de făcut!.... Așa mi-a fost soarta, nu mă plîng. Și cum îți spusei: zăresc fata, mă uit la ea, și parcă privirile mele au atras pe ale ei.

Ea se uită la mine: Of doamne! cum să-ți explic? Nu se poate spune cit de frumoasă, cit de dulce și îngerească e privirea ei. Ea mă privește, și, cînd vede cum am rămas, zîmbește și se retrage de la fereastră. Dar știi ce frumos zîmbet?! Știi, parcă mi-a străbătut soarele în piept. Așa de gingaș! așa de.... cum? cu ce să compar? Ah! dar toate comparațiile sînt moft, fleac, prostii! nu pot să dea o idee de frumusețea ei: Ochii ei, obrazul ei, părul ei! oof! Dumnezeu!... Dragă, e ceva. cum să-ți spun? Să o vezi, înnebunești.

Cînd dispare, îmi zic: «or asta, or nici una!» și mă hotărîsc.

În locul ei apare în geam altă fată, ceva mai în vîrstă, dar cu aerul obosit; se vede o soră mai mare a ei. Geamul lor e ultimul din vagon în direcția mașinei.

Deși sînt «stabil» în orașul ăsta, dau fuga la ghișeu, mă căciulesc la casier să-mi dea un bilet pînă la stația apropiată. Fug afară și dau peste o vînzătoare de flori; cumpăr iute cîte-va roze, și tocmai bine mă agăț de vagon, căci pornește.

Trec prin vagon și văd că toți, dar absolut toți, o privesc. Toți, ca și cînd nu și-ar da seama de nepoliteța lor, o fixează, unii cu ochii aproape holbați, alții cu gurile întredeschise, într'ășa hal îi uimește și-î face să-și peardă cumpătul, frumusețea ei. Eu abia mă uit la cele două fete și trec afară la platformă. Încep să-mi dau seamă de pasul ce fac: Fetele sînt singure. De ce să mă amestec eu în viața lor? De ce să intru în vorbă?

Dar îmi fac un raționament scurt: e săracă, eu am o slujbă bună și, pe lingă astea, am un alt avantajiu: nu's băiat urît; dar nu se poate om să vorbească cu mine, fără să-î devin simpatic.

Bag florile în buzunar, mă dau jos pe scară, lingă platformă și ți-

nindu-mă de vagon, m'aplec să văd fereastra. O mină mică stă aplecată afară, pe geam: stă să se răcorească. Am o idee fericită: iau o roză din buzunar și mă întind cât pot, pe lângă vagon, spre geam, cu riscul de a cădea din tren, ca să-i pot pune trandafirul în mină. Dar 'mă e imposibil. O distanță de o jumătate de metru mă desparte de minuța ei. Mă întind din răspuțeri, dar în zadar. Mă retrag, regretând că n'am un baston, dar îmi aduc aminte că am un ziar în buzunar; îl scot, îl fac sul, și, în capul sulului, pun roză, apoi, cu toate precauțiile posibile, ca să nu cadă, mă întind încet pînă la minuța ei. O ating ușor pe degete. Văd cum degetele se retrag ca speriate, cum apoi se întind și cuprind floarea. Pînă se între mîna pe geam, eu pun altă roză în sul și o întind din nou. De astă-dată văd cum capul fetei apare la geam și pe cînd minuța ei apucă trandafirul, fata, făcînd un gest de o îngerească naivitate, șoptește zîmbind:

— Fugi de acolo, să nu cazî....

Par'că nu știu cum îmi vine: la gîndul că ea-mă zîmbește, că mă privește, îmi vine să-mi dau drumul să cad din tren, ca ast-fel să o fac să se gîndească la mine. Dar zîmbește așa de frumos, așa curcitor de sincer și blînd, că-mi pare ca și cînd am fi cunoscuți vechi; și tot pe acelaș ton naiv, glumeț, eu îi zic:

— Dacă nu primești toate florile mele, sar din tren!

O umbră trece, o clipă, peste toată fața ei așa de frumoasă; apoi revăd același suris negrăit de blînd; văd cum o minuță a ei se lovește ușor de obraz, ca și cînd fata ar zice: «vai, cum se poate!», pe cînd cealaltă minuță, cu un gest naiv, copilăresc de brusc ce este, se întinde pînă aproape de umăr afară pe geam, ca să-i dau florile. I le dau, una cîte una, cu mîna (căci le scot din buzunar); și ea le primește. O roză cu ramură mai lungă rămîne la urmă și eu mă plec, gata să dau drumul fierului de care mă țin numai ca să fiu mai aproape de minuța ei din geam; și odată mă întind să sărut degetele ei; dar n'am noroc, căci nu ajung. Ea vede încercarea mea și, cu ultimul trandafir ce i-am dat, mă lovește ușor peste gură, mă amenință apoi cu degetul și dispăre din geam.

Dați să urc scara spre platforma vagonului, căci mă lăsasem pe treapta cea mai de jos, — și văd pe sora ei privindu-mă zîmbind. Eu mă roșesc ca o fată mare, și dau să bilbii scuze, dar ea 'mă zice:

— Ce copil mare ești dumneata! nu puteai să-i dai florile de-a dreptul? Cum îți riști viața așa!?

În intervalul ăsta sosește ea, și cu un gest așa de natural, cu un zîmbet de prietenie, ca și cînd ne-am fi cunoscut de mult, îmi dă mîna și-mă zice:

— Mulțămesc pentru flori! Dar, vai, cum m'ai speriat....

Mie-'mă vine să intru, prin vagon, în pămînt, de încurcat ce mă simt: dau să zic ceva și mă roșesc, mă roșesc așa de tare încît amîndouă izbucnesc într'un ris argintiu. Însă ea, ca și cînd am fi cunoscuți vechi, zice rîzînd:

— Vai, ce timid e! sărăcuțul....

Sîntem împrietenîți. Nicî nu-mă trăznește prin gînd să mă prezint, și stăm așa de vorbă.

Știi cit de hazliu sînt cînd sînt bine dispus. Ei, le-am ținut într'un ris pînă la stația la care trebuia să mă dau jos, căci îmi «expira» biletul. Dar m'am hotărît să merg drumul pînă la București, să las totul baltă, să fac posibilul sau chiar imposibilul, și să o cer de soție, chiar de ar fi să o cer și de la Dumnezeu.

Bate vîntul spre cîmp. Tocmai se pornește trenul și eu mă pregătesc să mă înțeleg cu conductorul trenului pentru taxa suplimentară, cînd, ea, scoate o batistă pentru a căuta ceva în pungulița ce ține în mînă. Vîntul ia batista și o duce din tren la vre-o zece metri: Ea dă un țipet ușor; eu, cum zăresc batista, pricep ce a fost, și sar din tren, spre locul unde căzuse.

Aud în urma mea glasul ei speriat.

— Nu sări! stai! te rog!

Dar e prea tîrziu, căci sînt ajuns lîngă batistă, dau s'o iau și să sar înapoi în tren. Cînd să pun mîna pe batistă, vîntul o ridică și o duce la cinci pași. Sar odată drept lîngă batistă. Iar fuge batista: de astă dată ceva mai departe: dar nu mă las. În urma mea aud glasul ei strigînd: «las'o, te rog, vino»!

Mă uit înapoi, trenul a luat-o repede, văd batista sărînd pe cîmp, și, cînd zăresc cum fata mă chiamă, mă hotărîsc să alerg spre tren. Ultimul vagon e deja departe; dar eu am picioare de oțel; fac cîteva sărituri enorme, și o iau la fugă după tren. Sînt aproape să-l ajung: dar iuteala lui se mărește treptat — și cu toate sfortările mele nebunești, văd că nu cîștig teren. Distanța dintre mine și vagonul din urmă rămîne cit-va timp de trei metri. Văd cum ea, înclinată pe scara vagonului, îmi face semn cu mîna să vii; mă cheamă cu un aer așa de rugător, așa de duios, în cit simt că acolo în tren fuge norocul meu. Văd, aud, cum mă roagă să fiu tare, să am putere. Pricep că nici odată nu voi mai avea norocul ăsta neprețuit; și puterile mele se înzecesc, se însutesc par'că; și distanța de zece pași dintre mine și tren se mai micșorează odată așa de mult că sînt aproape să apuc cu mîna scara ultimului vagon. De tare ce mă aplec înainte, în goana asta nebună, par'că nu mai alerg, ci sbor! De două ori pun virful degetelor pe scara vagonului, de două ori scap scara. În urma mea aud strigătul din stație: «Stai, nenorocitul! Stai!» În fața mea zăresc gestul ei. Ea mă cheamă. Ghicesc, simt, văd, că distanța între mine și tren se mărește. Eu am dat maximumul de încordare fizică, și mașina abia acuma își ia vînt. Toată încordarea mea se schimbă într'o desperare nebună. Ea se depărtează! și-mi vine să plîng, să rag de durere. Din pieptul meu aud cum se smulge un urlet de desnădejde și toată fața mi se crispează într'un scrișnet de turbare neputincioasă. Văd cum trenul se depărtează, cum ea duce mîna la ochi; și eu, ne mai putîndu-mă ținea pe picioare, în goana asta nebunească, cad desnădăjduit, sfîrșit de puteri, gîfiind.... Aah!

* * *

Am leșinat acolo, am fost bolnav; am avut friguri, aiurări. Dacă n'ar fi fost sora și mama mea..., de mult aș fi «colaborat» la rubrica «faptelor diverse» cu «sinuciderea» mea.

Am căutat-o, am rătăcit săptămîni și luni întregi, umblind ca un nebun pe stradele Capitalei, dar în zadar. Spun drept, dacă n'ar fi mama mea și sora mea....

* * *

Amîndoi tac. După o clipă își string mînile în tăcere, și se despart. Ori-ce consolare e, desigur, zadarnică.

VASILE POP.

Sînt eu calomniatorul colegului mieu Gr. G. Tocilescu?

Representantul de căpetenie al neonestității științifice, d. Gr. G. Tocilescu, cere iarăși un răspuns. În noua tinereță zburdalnică de care e cuprins, cel mai consecvent dintre învinșii tuturor polemicilor provoacă în dreapta și în stînga: alaltăieri pe d. Bogdan, fiind-că a făcut asupra unei cărți didactice raportul cuvenit, ieri pe d. D. Onciul, fiind-că i-a cerut o petiție ca să poată lucra la Archive, astăzi pe mine, fiind-că am apreciat aspru în *Revue Critique* «Monumentele epigrafice și sculpturale» (*sic*), ultima d-sale operă și nu una din cele mai puțin rele. Se pare că d-sa a căpătat deprinderea execuțiilor și nu ține să piardă savoarea lor.

Voiu discuta aici punct cu punct îndreptările ce-și aduce d. Tocilescu în articolele sale tipărite în ziarul *la Roumanie* din 20 și 21 Novembre 1903, și lumea dreaptă și luminată se va convinge lesne cine din noi doi e și cu acest prilej de măsurare «ignorantul» și «omul de rea credință»—adjectivele întrebuintate de d-sa, în uitarea păcatelor ce-l apasă. Voiu lăsa la o parte însă din această lămurire scrisoarea particulară pe care d. Tocilescu a smuls-o unei personalități din Paris prin mijloace de delațiune calomniosă, și a tipărit-o în potriua tuturor regulelor de care se călăuzesc în folosirea scrisorilor particulare oamenii ce cunosc datoriiile lor în societate.

I. Am zis că d. Tocilescu a împărțit neștiințific cartea sa, puind de o parte toate monumentele venite la Museii înainte de numirea sa și consacrandu-li volumul I. La aceasta d-sa răspunde că: a) n'aveam dreptul să fac o dare de samă despre o carte care n'a fost complect tipărită; b) că așa fi găsit în Prefață, care va ieși în alt volum decît cel d'întăiu, explicații și c) că monumentele «intrate până la 1881 nu poartă nici-un certificat de proveniență» și nu puteau fi clasate *geografic* cu celelalte.

Răspund: a) totdeauna s'a făcut recenziile despre volumele unei lucrări la apariția lor; b) Prefața nu se pune la vol. II, ci la I; c) deschizînd cartea d-lui T., la p. 1 găsim «provine de la oppidul antic Novae»; la p. 13: «provine de la oppidul Novae»; la p. 17: «din orașul Șiștov»; p. 29, «despre loc..., v. cele zise la § 1»; p. 33: «locul *precis* nu e cunoscut»; la p. 49: «aflat la Reșca»; p. 53: «în apropiere de satul Biela»; p. 57: «fără în-

doială provine din... Troesmis»; p. 95 : e din Oltenia ; p. 127 : «din Șistov» p. 157 : «la Celeiș»; p. 175 : «de la Turtucaia»; p. 185: de la Cetate; p. 253: «la Reșca»; p. 269 : discuția locului de găsire; p. 267 : «probabil Steclen» (cf. p. 260); p. 280 : «la Hotărani», și așa mai încolo. Cred că ajunge.

II. Am zis că d. T. vorbește fără folos de generalități archeologice, *nomena* și *cognomina* și demnitarii unei legiuni, etc. D-sa zice acum că astfel de excursiuni sînt necesare într'un catalog descriptiv și că de zișii demnitarî nu spune nimic. Nicăieri nu e necesar sau folositor ceia ce dă orice manual. Iar de demnitarii de la legiuni se vorbește d. e. la p. 4, nota 1, la p. 7, Și așa mai departe.

III. Am spus că «nu toate» citațiile sale din Tacit se referă la *miliția provincială*. Numărasem trei, d-sa zice patru, și adaugă apoi că n'am citat anume locurile din Tacit ca să nu mă poată controla nimeni că fac un act de rea credință, căci pasagiile acelea privesc în adevăr miliția provincială. Însă: în *Annales*, XII, cap. 29, e vorba de barbari auxiliari (Iazigi); în *Historiae*, I, 68 e un pasagiu pe care Marquardt, în Manualul său de Instituții, îl aduce pentru *Landsturm*, gloate, nu miliție provincială; în *H.*, II, 58, e vorba de hoți Mauri din pustiū; în *H.*, III, 5, e vorba de aliați barbari, chemați în *commilitium*. Am fost prea bun: *nici-unul* din cele patru pasagii (da patru!) nu corespunde.

IV. Am zis că trimeterea la Polibiu de pe p. 78 e inutilă și neprecisă. D-sa îmi contestă cunoștințele unui elev de liceu (tocmai așa) și pretinde că a citat bine. Însă d. T. citează, pentru singur faptul că lagărul roman era «de preferință pătrat» — ceia ce știe ori cine și nu cere citație de autori — pe «Polyb. VI, 26 seq.» Adecă în paragraful 26 și următoarele e vorba de... forma pătrată a lagărului! De!

V. Am spus că nimic nu fixează situația de «zeu principal» al Daciei pe care d. T. o atribue lui *Liber Pater*, identificat de d-sa cu Sabazius. Ca răspuns d. T. invocă faptul că lui Liber i s'aŭ găsit până acum 20 de altare și că Sabazius era adorat de Daci și Geți. Însă: nu descoperirea de 20 de altare consacrate unui zeu e o probă că el era *zeul principal* al unei provincii, și nici-un izvor nu spune că Sabazius era *zeul principal* al Dacilor. În origine, Sabazius e un zeu *asiatic*.

VI. Am spus că e absurd a se admite că Dacia a fost cucerită de Romani mai mult înainte de Traian pe temeiul că Drubeta apare într'o inscripție ca «*municipium flavium hadrianum*»: aceasta ar dovedi — dacă d. T. a cetit bine — că Romanii ocupase trecător un punct dincoace de Dunăre. D. T. răspunde că un *municipium* avea caracter civil și nu putea fi trecător și că nu zice alta decît că Drubeta era *municipium*.

Răspund: nici o dată nu poate ști cineva soarta care așteaptă o creație a sa, fie și *municipium*, și, dacă Romanii ar fi stat în Drubeta și 30 de ani, încă ar fi trecător în istoria relațiilor lor cu Dacia. Iar d. T. zice lămurit la p. 105, nota 2: «Facerea unui pod stătător pe Dunăre anume la Drobeta și într'un timp cînd Traian încă nu eucerise Dacia, a fost provocată tocmai

prin existența unui așezământ roman pe malul nordic și *dovedește că Romanii stăpîniau atunci deja o bună parte, dacă nu toată Țara-Romînească. Astfel opera de cucerire a lui Traian s'ar reduce mai mult la supunerea Transilvaniei și la sfărîmarea puterii centrale a regatului dacic.*» Deci: este, și eu nu mint, lăsînd altora acest privilegiu de care au usat și abusat totdeauna.

VII. Am spus că învățatul care accentuează Ἄριστοκράτος (și nu Ἄριστοκρατος) și Ἀριστοκρατίας (și nu Ἀριστοκρατής), ca d. T. la p. 385, dă a se înțelege că nu știe bine grecește. D-sa mă face ori ignorant ori mincinos și apoi reproduce spusele sale de pe p. 385, în care stă... tocmai ce zic eu. Nu cunosc numele acestui sistem de argumentație.

VIII. D. T. arătase... ideia că, de vreme ce Romanii puneau pentru a înfiera caii litere deosebite în vîrfurile cîngilor, «cată să se mire (omul) că născocirea tiparului a întîrziat așa de mult timp ca să răsară în mintea omului». Am tratat această părere drept ciudată. D-sa răspunde că e un învățat care crede că *olarii* romani întrebuițau și ei litere mobile. Cu tot atîta legătură aș putea spune că arborii înfloresc primăvara și deci «cată să se mire omul» că aceasta n'a adus invenția tiparului.

IX. Am reprodus, ca o dovadă de aplecarea spre declamație a d-lui T., strigătele d-sale de entusiasm înaintea mormintelor antice. D-sa se face a crede că am contestat rolul pe care-l joacă în anticitate cultul morților și mă trimete la manuale, dintre acele pe care, cum știm, d-sa obișnuiește a le plagia.

X. Am semnalat mania, explicabilă, a învățaților noștri — ca dd. Tocilescu și Xenopol — de a vorbi Romînilor și străinilor fiecăruia despre ce nu poate ști bine. Aceasta e foarte adevărat, și d. T. protestă în zadar vorbind de comunicațiile ce face *verbal* pe la Academii străine. D-sa semnalează acolo numai în scurt rezultatul material al săpăturilor nesistematice și neglijente ce face. Mai invocă inscripțiile ce a publicat. Da, dar d-sa a trimis și estampele, și la revistele străine ce i-au primit «colaborația» ca și la *Corpus* sînt oameni cari au grija să aducă trimeterile ce li sosesc într'o stare publicabilă deschideți orice articol al d-lui T. voiți, și veți vedea că partea explicativă, cea mai grea e obișnuit în croșete și poartă altă inițială decît «T». Iar, cînd e de tipărit o operă întinsă, ori cere d. T. ajutorul lui Benndorf, lui Niemann, ori publică în... românește.

Dar dispoziția războinică a d-lui T. va avea o consecință foarte neplăcută pentru acest învățat astăzi agresiv din motive necunoscute. Anunțasem că voi face în «Convorbiri literare» o dare de samă amănunțită despre *Monumente*. Mai că uitasem făgăduiala, care trebuia să dea la iveală și o nouă serie de interesante plagiate din Jung, din Preller-Jordan, din Marquardt, etc. Ei bine, acum mă voi ținea de cuvînt, în cel mai apropiat număr al «Convorbirilor.»

Îndrăzneala nimănui nu-mi impune. Și sînt totdeauna la dispoziția îndrăznețului care, ca d. Tocilescu, are o situație, un nume și pretinde a juca încă un rol.

N. IORGA.

BIBLIOGRAFIE

«Die Affaire Dr. Iancu v. Flondor, vor dem landtäglichen Missbilligungsausschusse, Czernowitz, 1903. Druck und Verlag der Bukowinaer Vereinsdruckerei», 8° mare, pp. 100. Este o broșură din cele mai interesante pentru cine vrea să cunoască fazele mai noi ale vieții politice din țărișoara cea scumpă, unde neuitatul Ștefan își doarme somnul de veci... «în pământ străin», și pentru care capul inimosului Grigore Ghica a căzut întru apărarea vetrii la picioarele vinzătorilor. Pe aceea sfântă moșie, vedem astăzi neamuri vrăjmașe, Ruteni și Evrei, năpustindu-se cu hulă și cu minciună, cu viclenie și cu răutate de suflet, asupra celor mai curați fruntași ai Romînilor de acolo. Faptul că un frate de sînge ca d. dr. Aurel Onciul și-a dat mina cu Ruteno-Evreii haină, pentru a pune la cale în contra d-lui Flondor, șeful partidului poporal național, una din cele mai rușinoase campanii de ponegrire, trebuie să întristeze pe orî-cine. Ne bucurăm însă că toate uneltirile aū fost spulberate prin atitudinea bărbătească a d-lui Flondor, și că acea comisie parlamentară, care fusese însărcinată să ancheteze faptul, a dat fruntașului romîn o satisfacție strălucită. Actele complete ale acestui proces politic se pot citi în broșură. Aici e suficient să spunem, că d. Flondor fusese atacat pe tema unui articol antisemit, scris de altcineva și atribuit d-sale, și că i se aruncase 'n față pănă și călcarea cuvîntului de onoare. Ei bine, s'a dovedit că totul se reduce la o cabală meschină, în care faimosul baron d. Nicu Wassilko, Romînul rutenizat, fratele d-sale d. George Wassilko și democratul demagog d. dr. A. Onciul, întovărășiți cu nescari Ruteni și Ovrei, s'aū pretat la ilicita exploatare a unui nemernic năimit să afirme neadevăruri în sarcina d-lui Flondor. Iată ce fel de politică modernă înțeleg a face democrații romîni (?) — «privitori» la teatrul de cabale ale unor mercenari evrei de cea mai ordinară categorie!

*

Revista «*Zeitschrift fur Österreichische Volkskunde*» din Viena, redactată de d. Dr. Michael Haberlandt, publică între altele (fascicolul IV, Noembrie 1903) trei legende rominești de mult interes, culese de d. Dimitrie Dan, un zelos folclorist bucovinean.

*

Luceafărul, revista studentească din Budapesta, N-rele 21 și 22, cuprinde pe lîngă bucăți mai puțin remarcabile un articol al d-lui V. Pirvan «*Din istoria culturii Romînilor bihoreni*», un articol al d-lui G. Todica despre «*Visuri ca revelații artistice*» (amîndouă în Nr. 21), o conferință a d-lui Sextil Pușcariu «despre *Maria Cunțan*» (Nr. 22), traducerea d-lui Oct. Goga din «*Tragedia omului*» a lui Madách (N-rele 21 și 22), un articol al d-lui Gh. Alexici «*Din trecutul poeziei populare romîne*» (Nr. 22) și un articol (No. 22), meritat, închinat familiei Mocsonyi și mai ales d-lui Alex. Mocsonyi, fostul președinte al Asociațiunei.

*

«*Antialcoolul*», Nr. 4—5, 1903, cuprinde o serie de articole foarte utile mișcării antialcooliste, căreia trebuie să-i dorim cu toții întinderea cea mai repede și cea mai mare în țară, și mai ales *la fară*.

*

«Cazarma» își zice o nouă revistă «militară-literară», al cărei întâiu număr ni s'a trimis. Ne cam îndoim de temeinicia afirmației din cuvântul introductiv, precum că «producțiunile intelectuale [toute?] au ajuns aproape o banalitate», dar ne mingăiem și noi — cu revista — că cel puțin «publicul militar cititor e astăzi cel mai înzestrat cu gusturi literare». De asemenea ne bucură promisiunea că noua revistă se va feri «de a cădea... în *spiritul imoral* care din nefericire au coplesit... mare parte din publicațiunile noastre»; putem deci crede că articolul cam problematic despre «*iubirea erotică* a militarilor celebri», în care se vorbește de «amourile scandaloase» de la Curtea lui Filip cel Frumos și de altele, — nu s'a pus cu intenția de a contribui la educația, fie literară, fie... militară, a oștirea românești.

Sc.

RĂSPUNSURI

Teleagă, Cernăuți. — Edițiunea populară are, natural, același conținut ca și ediția de lux. Abonamentele, pentru o mai mare regularitate, se fac cu începere de la 1 Ianuar.

H. Nistor și Eugen Ciuchi, Ioco. — Veniți Duminica, la ceasurile trei după amiază, în strada Credinței N-r. 4. Am dori să vă cunoaștem. Intrebați de St. O. I.

Dbrin, Curtea-de-Arges. — Deocamdată vă cunoaștem numai versurile și ne ajunge. Par a nu fi la înălțimea pozițiunii sociale, care vă împiedică de a vă declara numele adevărat. Cit despre remunerație, adresați-vă altei gazete; poate se prinde, mai știți? noi nu le publicăm nici cu plată...

George Gem., învățător, Voroneț. Vă trimitem un număr din revistă, și așteptăm și noi să ne trimiteți abonamentul. Vă rugăm să ne trimiteți adresa mai citeată.

A V I S

Peste patru numere, împlinindu-se anul al doilea al revistei, rugăm pe toți abonații, cari n'au achitat încă, să ne trimită costul abonamentului.

Ediția populară, după cum s'a anunțat, costă ȘASE LEI pe an plătiți înainte, pentru preoți, învățători la țară și studenți.

Numere singurate se găsesc la administrație cu prețul obișnuit.

Colecția broșată a anului al doilea se vinde cu zece lei.

ADMINISTRAȚIA